

Att köpa egen pilbåge

av Fredrik Enerbranth

Efter att ha tränat bågskytte en tid brukar många vilja köpa egen utrustning och då finns det en hel del saker att tänka på. Det första du måste fundera på är hur mycket pengar du vill lägga ut. Det finns naturligtvis en uppsjö av prylar och det gäller att hamna på en, för dig, rimlig nivå.

I den här texten fokuserar vi på att köpa en delbar (Take Down) recurvebåge för att träna Barebow-skytte med. Jag kommer förklara vilka olika delar som behövs och sedan är det upp till dig att bestämma vad du vill ha. Det finns färdiga paket att köpa från olika butiker, men jag tycker ändå det är viktigt att du känner till skillnaderna i prisnivåer för de olika delarna och vad skillnaderna beror på. Ska du köpa delarna för sig, nya eller begagnade, är det ännu viktigare att du kan bedöma pris och kvalitet på det du köper.

Läs på om material ordentligt innan du gör ett köp - webben är en guldgruva. Fråga gärna tränarna om du har funderingar. Och kom ihåg - släpper du iväg pilen med höger hand är du högerskytt och ska beställa högervarianten av de saker som finns i höger/vänsterutförande och tvärtom!

Stocken

Det första du ska tänka på är vilken vilken typ av stock (handtagsdel) du vill ha. Här tycker jag att det bästa är en metallstock med "International Limb Fitting system" (ILF). Det är en standard som gör att man kan köpa stockar och lemmar från olika tillverkare. Det finns fortfarande trästockar och en del stockar i metall som har andra typer av leminfästningar, men köper du en sådan stock blir du väldigt begränsad om du vill byta upp sig i lemstyrka. Det finns även ILF-stockar gjorda av kolfiber men de brukar vara ganska dyra.

Obs! Den amerikanska tillverkaren Hoyt har tagit fram en egen standard för leminfästning under namnet "Formula". Till en Formula-stock från Hoyt passar endast Formula-lemmar från Hoyt.

Längden på din stock bör vara 25 tum och det är standardlängden på stockar som säljs idag. Då kan du "bygga" bågen med tre olika totallängder; 66, 68 och 70 tum (se avsnittet om lemmar).

Billigare stockar:

Ofta gjutna (*die cast*) i aluminium eller en magnesiumpulver - inte lika starka som dyrare stockar. Kan ibland inte utrustas med alltför starka lemmar. Ofta färglackerade - kan börja flaga om en skada uppstår, men kan bättringslackeras vid behov. Ofta plastgrepp - kan kännas hala, men kan lindas med något strävt.

Dyrare stockar:

Frästa (*CNC machined/milled*) ur ett stycke valsat (*forged*) aluminium. Ofta anodiserade - kan inte flaga, men skador går direkt in i metallen och kan inte repareras på ett enkelt sätt. Ofta trågrepp - brukar vara bekvämare än plast, kan vid behov ruggas upp eller formas om med sandpapper.

Några plus för alla metallstockar som jag tycker du bör eftersträva:

1. Justerbara leminfästningar. Väldigt viktigt om du råkar få aningen skeva lemmar.
2. Dubbla plungerhål - ett måste om du vill kunna använda alla typer av pilhyllor.
3. Stålbussningar (rostfria) i stabilisator hålen - minskar risken för gängskador i stocken när du skruvar i och ur vikter eller stabilisatorer (särskilt viktigt om du vill gå över till recurveskytte).

Pilyllan

Pilhyllor finns i massor av fabrikat och här måste du välja om du vill ha typen som klistras fast eller typen som du skruvar fast på stocken. Du bör ha en hylla som är magnetiskt återfjädrande och som är justerbar i höjd. Klistermodellerna startar på en något lägre prisnivå än skruvmodellerna men det finns riktigt dyra modeller av båda typerna. En del stockar levereras med pilhylla (oftast klistermodell) och då kan du ju testa den först och se om du gillar den.

Plungern

Plungern är den fjädrande knapp som pilen vilar mot i sidled och är viktig för att kunna trimma in hur pilen lämnar bågen i skottet. Det finns plungrar i många olika prisklasser och det är bara att välja hur mycket du vill betala. Ju dyrare den är desto jämnare aktion har den i fjädringen. Den kan också ingå i vissa stockar och även här är det ju smart att du först testat den och ser om du är nöjd.

Lemmarna

Billiga lemmar är ofta gjorda av trä och glasfiber. Ju fler specialmaterial (kolfiber och skumstrukturer) de innehåller desto dyrare blir de. Lemmarna säljs i olika styrkor och i längderna; Short (66 tum), Medium (68 tum) och Long (70 tum). Siffrorna inom parentes anger hela bågens längd när du monterar lemmarna i en 25 tums stock. Din styrka och draglängd bestämmer vad du ska köpa.

Det viktigaste av allt är att du köper lemmar med LAGOM dragstyrka. Du måste lära dig tekniken i skyttet med lätta lemmar och du kommer du behöva byta till starkare lemmar kanske två gånger innan du är klar. Därför tycker jag det är bäst med så billiga lemmar som möjligt i början. Lemmar går ofta att sälja vidare inom klubben till andra nybörjare som också behöver billiga lemmar för att senare byta upp sig osv. Naturligtvis ska lemmarna liksom stocken också vara ILF!

Strängen

Det finns många olika material. Ett vanligt är Fast Flight (FF). Strängen ska passa totallängden på bågen (66, 68 eller 70 tum). I början är det enklast att köpa färdiga strängar, men de går att tillverka själv. Om du går ihop med några i klubben så kan ni köpa in material tillsammans. Det finns några medlemmar som kan visa hur du gör en sträng.

Pilarna

Pilar finns i tre olika grundtyper (för recurvebågar); aluminiumpilar, kolfiberpilar och pilar som består av både aluminium och kolfiber. Man kan generellt säga att de blir dyrare i samma ordning även om det finns aluminiumpilar som är dyrare än kolfiberpilar. Det du ska tänka på är att kolfiberpilar ofta är lite lättare än aluminium. Därför flyger de lite längre (rakare pilbana) och det kan vara bra när du skjuter utomhus.

Pilarna måste passa din draglängd och bågens dragstyrka för att flyga riktigt fint. Därför säljs de i olika styvhet (spine) som ofta mäts i decimaler av en tum. Spine 550 (0,550 tum) är styvare än 730 (0,730 tum). Det finns tabeller för att räkna ut vilken spine du ska ha. Fråga butiken eller din tränare.

Det är enklast att köpa färdiga pilar och köper du ett komplett bågpaket så tror jag att färdiga pilar brukar ingå. Annars kan man köpa **skaft**, **spetsar**, **nockar** och **fenor** separat och tillverka pilarna själv. Det kan vara kul att fixa sina pilar själv men det krävs lite "pysslighet" för att det ska bli bra. Någon tränare eller annan erfaren klubbmedlem kan visa hur man gör.

Kogret

Det finns olika typer av koger men de två jag rekommenderar är höftburna av typen tavelkoger och fältkoger. Tavelkoger har pilarna riktade framåt vid höften medan fältkoger har pilarna pekandes lite snett bakåt. Fältkoger är lite smidigare vid skogs- och fältskytte, men tavelkoger är oftast lite rymligare. Ryggkoger är inte att rekommendera. De kan verka häftiga men det är svårt att från ryggen välja rätt pil vid de tävlingar där du måste skjuta märkta pilar i rätt ordning.

Tabb, armskydd och fångrem till bågen

Tabben ska vara av underdragstyp för barebowskyttar. Vissa är gjorda helt i läder och andra har en stödplatta av metall att ha i handflatan. Det viktigaste är att lädret är av bra, kraftig kvalitet - gärna "Cordovan"-läder. Klubbens tabbar är Bateman's underdragstabbar. Välj en modell och storlek du tycker passar dig. Obs! En lite för stor tab kan skäras till så den passar. En för liten tab är för liten!

Armskydd finns i massor av utföranden. Det är bara att välja och vraka. Börja med något enkelt men funktionellt. Om du brukar riskera att slå i armbågen kanske du behöver ett extra långt armskydd. Fråga runt i klubben vad andra har och rekommenderar.

Fångrem till bågen finns i tre olika typer. Den sämsta enligt mig är bågslingan. Det är en rem som sitter monterad på stocken. För att den ska kännas säker (så du inte tappar bågen i skottet) måste den ofta sitta så hårt runt handloven så att den påverkar skottet negativt. Om en sådan ingår i ett färdigt paket - försök byta den till en annan typ mot prisjustering. Då fungerar båghandslingan eller fingerslingan bättre. Hög säkerhet i båghandssläppet och rätt uppfångningspunkt på stocken. Fråga runt i klubben, testa och känn efter.

Bröstskydd

Tjejer (men ibland även killar) kan riskera att få islag av strängen mot bröstet. Då finns det bröstskydd att köpa i olika modeller.

Väska till utrustningen

Alla dina saker måste förvaras och transporteras på ett bra sätt och det finns massor av väskor till det. Det finns hårda väskor med bärhandtag, det finns rullväskor och det finns ryggsäckar. Det är bara att välja. Om du väljer en ryggsäck så se till att det ingår ett pilrör - annars måste du skaffa ett.

Då har jag gått igenom de saker du "måste" ha. Om du funderar på ett "färdigt paket" i butik kanske inte alla delar är precis de du vill ha. Men då kan du ju fråga om det går att byta ut någon eller några delar till det du vill ha mot en prisjustering. Dessutom är det ofta så att man efter ett tag upptäcker att man kanske vill prova en annan tabb eller testa något annat strängmaterial. Det är svårt att få allt helt rätt från början, oavsett om du köper ett nytt paket, nya lösa delar eller begagnat.

Lycka till med din nya utrustning!